

Adroddiad crynodeb i rieni a gofalwyr ar Ysgol Morfa Nefyn

Dyddiad yr arolygiad: Tachwedd 2023

gan Estyn, Estyn, Arolygiaeth Ei Fawrhydi dros Addysg a Hyfforddiant yng Nghymru

Gwerthusiad

Mae Ysgol Morfa Nefyn yn gymuned hapus sy'n darparu addysg a gofal o safon uchel ar gyfer ei disgyblion. Mae staff yn darparu cwricwlwm sy'n cefnogi'r disgyblion i wneud cynnydd cadarn yn eu medrau. Mae staff yn cydweithio'n agos â rhieni ac aelodau'r gymuned i ddatblygu ymwybyddiaeth a gwerthfawrogiad y disgyblion o hanes a thraddodiadau eu cynefin yn Llŷn.

Mae'r pennaeth yn gosod cyfeiriad strategol clir ar gyfer yr ysgol. Mae ei gweledigaeth wedi ei seilio'n angerddol ar sicrhau addysg ysgogol a chynhwysol i ddisgyblion. Mae'n cydweithio'n agos â thîm gweithgar o staff, a'r corff llywodraethol, i sicrhau profiadau dysgu cyfoethog ac ymestynnol ar gyfer y disgyblion. Mae arwyddair yr ysgol, 'dringa i fyny, dringa i'r sêr,' yn crisialu'r weledigaeth hon o anelu am ragoriaeth, yn llwyddiannus.

Mae disgyblion yn hynod gyfeillgar ac amyneddgar gyda'u ffrindiau a disgyblion eraill, yn ystod eu gweithgareddau ac yn ystod amseroedd egwyl a chinio. Mae'r rheolau clir yn gymorth iddynt ddeall pwysigrwydd bod yn garedig at eraill ac yn cefnogi eu hymddygiad rhagorol. Mae disgyblion yn barod i drafod unrhyw bryderon ac yn datgan eu bod yn teimlo'n ddiogel yn yr ysgol. Maent yn teimlo eu bod yn cael eu parchu a'u trin yn deg. Mae staff yn meithrin awyrgylch agored a chynhaliol ac yn cynnal diwylliant effeithiol o ddiogelu. Mae presenoldeb y disgyblion yn gyson gryf dros amser.

Mae gan staff berthynas agos a chynhaliol â rhieni sy'n cefnogi disgyblion i fwynhau eu dysgu trwy weithgareddau ysgogol, er enghraifft wrth annog disgyblion i hel mwyar duon gyda'u rhieni er mwyn creu crymbl yn yr ysgol yr wythnos ganlynol. Rhennir gwybodaeth yn gyson â rhieni am gyflawniad a chynnydd eu plant, ac mae gweithdrefnau effeithiol ar gyfer sicrhau trosglwyddo hapus ar ddiwedd Blwyddyn 3.

Mae gan yr ysgol drefniadau trylwyr i gefnogi disgyblion sydd ag anghenion dysgu ychwanegol. Mae staff yn cydweithio'n agos ag asiantaethau allanol er mwyn rhoi cefnogaeth arbenigol i ddisgyblion. Mae athrawon yn adnabod cynnydd disgyblion yn dda ac yn cynllunio'n ofalus i sicrhau bod disgwyliadau uchel ar gyfer bob un.

Mae athrawon yn cynllunio'n systematig ar gyfer sicrhau cynnydd yn natblygiad medrau'r disgyblion. Mae'r holl staff yn cydweithio'n rhagweithiol er mwyn cynnal bwrlwm y dysgu gan ennyn a chynnal diddordeb disgyblion yn llwyddiannus. Mae'r gweithgareddau o fewn meysydd llythrennedd, rhifedd a digidol yn adeiladu medrau disgyblion yn hynod effeithiol. O ganlyniad, maent yn gwneud cynnydd rhagorol yn eu medrau dros amser.

Fel rhan o'u gwaith hunanwerthuso, mae arweinwyr wedi adnabod datblygu medrau llafar grŵp o ddisgyblion sydd â'r Gymraeg yn ail neu'n drydydd iaith iddynt, fel blaenoriaeth gyfredol. Wrth ymateb i amcanion datblygu'r ysgol, rhoddir blaenoriaeth werthfawr i ddysgu proffesiynol staff. Er enghraifft, maent yn ymweld â'r ganolfan iaith leol i drafod dulliau trochi effeithiol gyda'r staff arbenigol. O ganlyniad, darperir cyfleoedd gwerthfawr i'r grŵp hwn o ddisgyblion gael eu trochi'n fedrus yn y Gymraeg, gan roi'r hyder iddynt gyfathrebu'n gynyddol naturiol. Mae arweinwyr yn cynnal gweithgaredd gwerthuso cyson a manwl gydag aelodau'r corff llywodraethol, sy'n chwarae

rhan lawn wrth graffu ar y ddarpariaeth. Mae'r aelodau'n gwerthuso'r meysydd gwella a chynnydd yr ysgol yn graff, ac yn barod i herio a chefnogi yn fwriadus.

Mae'r rhan fwyaf o ddisgyblion yn siaradwyr Cymraeg hyderus a naturiol ac mae tafodiaith yr ardal i'w chlywed yn gwbl naturiol wrth iddynt sgwrsio. Mae staff yn cyfoethogi geirfa'r disgyblion yn llwyddiannus trwy amrediad o weithgareddau ysgogol, gan gynnwys gwahodd ymwelwyr i rannu eu profiad wrth ysgrifennu'n greadigol. Darperir cyfleoedd hynod gyfoethog i ddisgyblion ddatblygu eu medrau llafar trwy weithgareddau drama sy'n annog eu dychymyg a'u creadigrwydd yn hynod effeithiol.

Cameo: Defnyddio drama i hyrwyddo a datblygu medrau llafar, a medrau meddwl creadigol disgyblion meithrin, derbyn a Blwyddyn 1

Mae athrawon yn defnyddio dulliau drama yn fwriadus i ddatblygu ac ehangu geirfa mewn gweithgareddau sy'n hyrwyddo dychymyg disgyblion yn fedrus. Mae hyn yn rhan annatod o'r ddarpariaeth sy'n herio disgyblion i ddatblygu a gwella eu medrau llafar.

Mae'r athro a'r disgyblion yn gwisgo hetiau duon fel y cymeriad Rala Rwdins er mwyn teithio i Wlad y Rwla. Mae staff yn holi cwestiynau ac yn annog disgyblion i feddwl beth maent yn gallu ei 'weld' o'u hamgylch. Mae disgyblion yn egluro eu bod wedi dod o hyd i wahanol wrthrychau, er enghraifft dail sydd wedi eu peintio'n binc gan Strempan, neu bili pala sy'n bwyta mwydyn i ginio. Maent yn ymateb yn arbennig o aeddfed gan gynnal eu dychymyg wrth ddyfalbarhau am gyfnodau estynedig. Yn ogystal, mae athrawon yn cefnogi disgyblion i ymestyn eu hatebion gyda geirfa a phatrymau iaith cyfoethog trwy holi cwestiynau fel:

Athrawes: Beth ydi o?

Disgybl: Gwenyn

Athrawes: Pa fath o wenyn?

Disgybl: Gwenyn mawr, pigog, peryglus

Mae'r sesiynau hyn yn cael dylanwad cadarnhaol ar hyder disgyblion i fynegi eu hunain a chyfrannu at drafodaethau. Mae hefyd yn datblygu eu medrau iaith yn llwyddiannus wrth iddynt gymhwyso'r iaith mewn gweithgareddau darllen ac ysgrifennu yn annibynnol. Trwy gyfres o weithgareddau bwriadus, mae disgyblion yn datblygu eu medrau iaith yn gynyddol dros amser.

Mae athrawon yn gwneud defnydd rhagorol o ddulliau addysgu amrywiol. Er enghraifft, maent yn canolbwyntio ar sicrhau bod disgyblion yn ynganu'n gywir er mwyn eu cefnogi i adnabod synau gyda'r llythrennau cysylltiedig. Mae disgyblion yn datblygu'n ddarllenwyr medrus yn fuan, gan eu bod wedi'u trwytho mewn iaith gyfoethog sy'n cael ei chyflwyno'n barhaus gan staff. Mae disgyblion yn ysgrifennu'n greadigol gyda chywirdeb arbennig erbyn diwedd Blwyddyn 1. Ym Mlynnyddoedd 2 a 3, mae disgyblion yn trafod cynnwys llyfrau'n aeddfed wrth siarad am y plot a'r cymeriadau. Maent yn datblygu'n ysgrifennwyr hyderus, ac yn cynnwys ansoddeiriau a chymariaethau i gyfoethogi eu gwaith yn llwyddiannus.

Mae athrawon yn cynllunio gweithgareddau'n gelfydd ar gyfer datblygu medrau mathemateg a medrau digidol y disgyblion. Maent yn canolbwyntio'n fanwl ar ddatblygu dealltwriaeth disgyblion o gysyniadau rhif, ac yn eu herio i gymhwyso eu medrau'n bwrpasol mewn gweithgareddau ymestynnol. Mae'r disgyblion ieuengaf yn datblygu medrau corfforol mân a mawr yn llwyddiannus, er enghraifft wrth ddefnyddio gefail fechan yn ofalus a rheoli beiciau'n fedrus yn yr ardal allanol. Mewn gweithgareddau digidol, mae disgyblion yn defnyddio amrediad o feddalwedd yn hyderus, er enghraifft wrth gynnwys graffeg a sain at eu cyflwyniad i gyfoethogi profiad y gwylwr. Maent yn recordio'u gwaith yn fedrus er mwyn ei rannu gyda'u rhieni trwy ddulliau digidol diogel.

Mae disgyblion yn mwynhau amrediad priodol o weithgareddau creadigol. Darperir cyfleoedd iddynt ddatblygu eu medrau trwy greu darluniau a phaentiadau amrywiol. Mae ymestyn y ddarpariaeth i wella medrau creadigol disgyblion yn faes sydd wedi ei adnabod fel blaenoriaeth i'w datblygu.

Mae disgyblion yn cyfrannu eu syniadau am yr hyn yr hoffent ei ddysgu ar ddechrau gwaith thema, ac yn gwybod y bydd athrawon yn ystyried eu hawgrymiadau. Mae'r cyfleoedd hyn yn sicrhau bod disgyblion yn gweld y cwricwlwm yn berthnasol iddyn nhw. Mae staff yn cynnig adborth adeiladol i ddisgyblion am eu dysgu sy'n eu cefnogi i wybod beth i'w wneud i wella eu gwaith a sut.

O oedran cynnar, mae disgyblion yn dethol gweithgareddau ar wahanol raddfa o her, gan egluro'n aeddfed pam y maent wedi dewis yr her honno ar gyfer arwain eu dysgu. Yn ystod y gweithgareddau hyn, maent yn meithrin eu medrau dysgu annibynnol yn hynod llwyddiannus ac yn dyfalbarhau'n ardderchog am gyfnodau estynedig.

Cameo: Datblygu medrau dysgu annibynnol wrth adeiladu pontydd

Mae disgyblion Blwyddyn 2 a 3 yn dewis gweithgaredd sy'n eu herio i adeiladu ar eu gwybodaeth flaenorol am bontydd. Maent yn darllen cyfarwyddiadau'r dasg sy'n eu hannog i ddylunio ac adeiladu math arbennig o bont, (pont draws, pont bwa neu bont grog), gan ddefnyddio offer ailgylchu yn bwrpasol. Maent yn profi cryfder y bont er mwyn ceisio darganfod pa fath o bont sydd gryfaf.

Mae disgyblion yn trafod gofynion y dasg yn fedrus, gan benderfynu mai creu cynllun er mwyn adnabod yr hyn sydd ei angen arnynt fyddai'n fuddiol ar ddechrau'r dasg. Maent yn cydweithio'n aeddfed, gan drafod ac addasu eu cynlluniau wrth arbrofi a thrafod eu canfyddiadau. Maent yn datblygu eu medrau meddwl yn effeithiol wrth drafod y dull gorau i gyflawni gofynion y dasg. Maent yn defnyddio offer fel llif i greu sylfaen pren gadarn i'w pont. Mae disgyblion yn cydweithio'n fedrus wrth fesur gwahanol rannau'r bont gan ddefnyddio unedau safonol yn llwyddiannus.

Mae'r disgyblion yn datblygu eu medrau dysgu annibynnol o oedran cynnar yn effeithiol. Trwy hyn, maent yn hyderus i ddefnyddio a chymhwyso eu medrau llythrennedd a rhifedd wrth gydweithio'n dda â'i gilydd mewn gweithgareddau ymestynnol. Mae hyn yn eu cefnogi'n fwiadus i wneud cynnydd cadarn yn eu medrau.

Argymhellion a champau nesaf

Rydym wedi gwneud 1 argymhelliad i helpu'r ysgol i barhau i wella:

- A1 Darparu mwy o gyfleoedd i ddisgyblion ddatblygu eu medrau creadigol mewn gweithgareddau celf

Bydd yr ysgol yn llunio cynllun gweithredu i fynd i'r afael â'r argymhellion o'r arolygiad.

Cydymffurfiaeth statudol

Trefniadau diogelu

Nid yw trefniadau'r ysgol ar gyfer diogelu disgyblion yn peri pryder.

Bwyta ac yfed yn iach

Mae gan yr ysgol drefniadau priodol ar gyfer hyrwyddo bwyta ac yfed yn iach.

Cyllid ysgol

Mae arweinwyr a llywodraethwyr yn rheoli cyllid yr ysgol yn briodol, gan gynnwys defnyddio'r grant datblygu disgyblion.

Materion iechyd a diogelwch (diogelwch y safle)

Nid yw trefniadau'r ysgol ar gyfer diogelwch safleoedd yn peri unrhyw bryder.

© Hawlfraint y Goron 2024: Gellir aildefnyddio'r adroddiad hwn yn ddi-dâl mewn unrhyw fformat neu gyfrwng ar yr amod y caiff ei aildefnyddio'n gywir ac na chaiff ei ddefnyddio mewn cyd-destun camarweiniol. Rhaid cydnabod y deunydd fel hawlfraint y Goron a rhaid nodi teitl yr adroddiad penodol.

Dyddiad cyhoeddi: 18/01/2024

Sylwer, efallai na fydd y ffotograffau sy'n cael eu dangos yn rhai o'r ysgol sy'n destun yr adroddiad hwn.